

Pohjois-Pohjanmaan rakennettu kulttuuriympäristö 2015

Oulu

MAAKUNNALLISESTI JA VALTAKUNNALLISESTI (RKY 2009) ARVOKKAAT ALUEET SEKÄ NIIDEN SISÄLTÄMÄT KOHTEET

YLIKIIMINKI

Aittokoski

Aittokosken saha
Alavesa
Harjuvaara (Santavuori-Leipivaara)
Nurmelan kesätalo
Vesaisen muistomerkki
Välitalo
Ylivesa

maakunnallisesti arvokas

maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
paikallisesti arvokas
paikallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
paikallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas

Marttilanharjun raitti

Marttila
Pikkumarttila
Ylikiimingin vanha pappila

maakunnallisesti arvokas

maakunnallisesti arvokas
paikallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas

Somerovaara

maakunnallisesti arvokas

Vesala

Ala-Mäkelä
Mäkelä
Pajala
Runtti
Sipola
Vesalan koulu

maakunnallisesti arvokas

maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
paikallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
paikallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas

Ylikiimingin kirkko (RKY 2009)

valtakunnallisesti arvokas

MAAKUNNALLISESTI ARVOKKAAT KOHTEET, JOTKA EIVÄT SISÄLLY ALUEISIIN

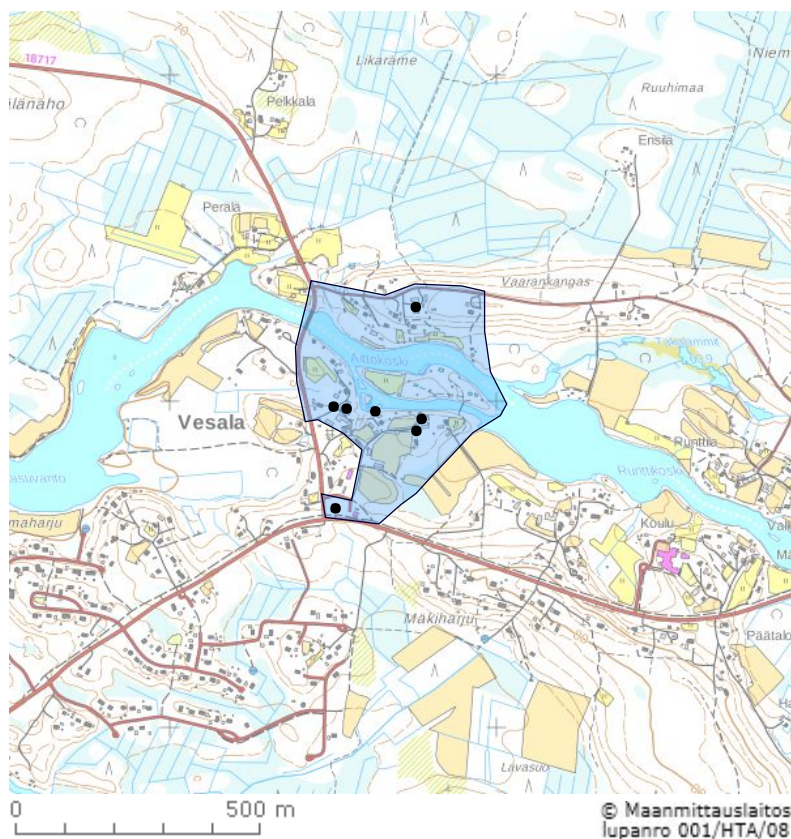
VUOTTO

Koistila
Kokon aitta
Väänänen

YLIKIIMINKI

Ahola
Huumon aitat
Joki-Kokko
Juopulin koulu
Jurvakainen
Kokko
Konikaisto
Kotiseutumuseo Ylikiiminki

Mannila
Nuorittan koulu
Oikarisen luhti
Pyky
Rajala
Rantapirtti
Rekelä
Seluska
Sänkelän ja Sänkiahon pihapiiri
Vepsän koulu
Vepsä-Parkkisenniemi
Vesaisenlinna
Viitala eli Viitaranta
Vimpari
Väänänen



alueen nimi: **Aittokoski**
pääas. kunta: Oulu
pääas. kylä/k.osa: Ylikiminki
tyyppi: agraarimaisema
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:

Aittokosken saha
Alavesa
Harjuvaara (Santavuori-Leipivaara)
Nurmelan kesätalo
Vesaisen muistomerkki
Välitalo
Ylivesa

kuvaus:

Kyseessä on Vesalan kylässä, Kiiminkijoen mutkassa olevan Aittokosken kohdalla sijaitseva luonnonkaunis, maisemallisesti ja historiallisesti merkittävä alue, jossa runsaasta uudisrakentamisesta huolimatta on säilynyt myös vanhaa rakennuskantaa ja miljöötä. Aluetta rajaa Huttukylän silta, joki ja sitä reunustavat pellot.

Paikan historia liittyy sissipääliikkö Pekka Vesaiseen, joka asettui asumaan sinne jo vuonna 1563. Hänen tuolloin perustamansa Alavesan tila on alueen vanhin. Siitä on sittemmin lohkottu useita muita tiloja, kuten Alavesan nykyistä päärakennusta vastapäätä sijaitseva Välitalo, vastarannalla sijaitsee vuonna 1908 perustettu Aittokosken sahalaitys ja Pekka Vesaisen vanhuuden kotina toiminut, 1607 perustettu Ylivesa. Vesaisen muistoksi on tienvarteen pystytetty muistomerkki.

Alueelta löytyy myös Harjuvaaran tila Ylivesan tilaan liittyvä Nurmelan kesätalo.



kohteen nimi: **Aittokosken saha**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: -198-11
kylä/k.osa: Ylikiminki
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoituselitte: saha perustettu 1908, mylly mahd. sitä vanhempi
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 01 mylly ja turbiinihuone; 02 kuivaamo, konehuone; 03 lautavarasto; 04 pappilan talli/verstas/lammasnavetta/traktoritali; 05 tällärin asuinrakennus;

kuvaus:

Kiiminkijoen Aittokosken partaalla sijaitseva saha liittyy alueen elinkeinohistoriaan. Saha on perustettu vuonna 1908 ja siihen kuuluvat tuotanto- ym. rakennukset on rakennettu 1930-luvulle tultaessa. Vesimylly on todennäköisesti sahaa vanhempi. Tuotantorakennuksista ovat jäljellä hirsirunkoinen mylly ja turbiinihuone, betoniitiäinen kuivaamo ja rankorakenteinen lautavarasto. Jäljellä ovat myös entinen tällärin asuinrakennus ja Ylikiminkin pappilasta siirretty tallirakennus. Pihapiiriin kuuluvat myös uusi asuinrakennus ja maakellari sekä vanhoista hirsistä rakennettu sauna.

suojelutilanne:

Kiiminkijokivarren oyk, 2.12.2011: Suojelukohde, rakennettu ympäristö.

arviointi:

MRKY15: R, H, M

lähteet:

KIRJALLISUUS, PIIRUSTUKSET, ASIAKIRJAT

-Maasto- ja raja-aineisto. Maanmittauslaitos 2005

-3422 12 Maastokartta. Peruskartta 1:20 000. Maanmittauslaitos. Karttakeskus Oy, Helsinki 1999

-Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti arvokkaat kohteet 1. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, julkaisu A:115. Oulu 1993

-Vesaisia Kiiminkijoen rannoilta. Kylähistoriaa Reki-Vesalasta, Reki-Vesalan kylätoimikunnan omakustanne.

Koillismaan Kirjapaino Oy, Kuusamo 1988

-Pohjois-Pohjanmaan museon rakennustutkija Anneli Salmelan lausunto Aittokosken sahan saha- ja kuivaamorakennusten purkamisesta.



kohteen nimi: **Alavesa**

kunta: Oulu

kiinteistötunnus:

kylä/k.osa: Ylikiminki

tyyppi: maa- ja metsätalous

ajoitus: 1722-1808

ajoitusselite: vanhin osa rakennuksista 1791, tilalla ollut asutusta 1500-luvulta lähtien

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 01 asuinrakennus; 02 sauna, varastoaitta, autotalli; 03 ruoka-aitta; 04 navetta; 05 jyvääitta; 06 riihi; 07 kesänavetta;

kuvaus:

Alavesa on Vesalankylän vanhin tila, jonka on perustanut Pekka Vesainen 1500-luvulla. Kiiminkijoen Aittokosken partaalla, maisemallisesti merkittävällä paikalla sijaitsevaan pihapiiriin kuuluvat päärakennuksen lisäksi perinteistä talonpoikaisrakentamista edustavat kaksi aittaa, riihi ja kesänavetta. Päärakennuksen pirtti on rakennettu 1700-luvun lopussa, ja rakennusta on laajennettu 1800-luvulla. Nykyisessä ulkoasussa lähinnä jälleenrakennuskauden tyyliä. Pihapiiriin kuuluu myös uudempiä rakennuksia.

suojelutilanne:

Kiiminkijokivarren oyk, 2.12.2011: Suojelukohde, rakennettu ympäristö.

arviointi:

MRKY15: R, H, M

lähteet:

KIRJALLISUUS, PIIRUSTUKSET, ASIAKIRJAT

-Maasto- ja raja-aineisto. Maanmittauslaitos 2005

-3422 12 Maastokartta. Peruskartta 1:20 000. Maanmittauslaitos. Karttakeskus Oy, Helsinki 1999

-Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti arvokkaat kohteet 1. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, julkaisu A:115. Oulu 1993

-Vesaisia Kiiminkijoen rannoilta. Kylähistoriaa Reki-Vesalasta, Reki-Vesalan kylätoimikunnan omakustanne. Koillismaan Kirjapaino Oy, Kuusamo 1988.



kohteen nimi: **Harjuvaara (Santavuori-Leipivaara)**

kunta: Oulu

kiinteistötunnus: -42-20

kylä/k.osa: Ylikiminki

tyyppi: maa- ja metsätalous

ajoitus: 1864-1917

ajoitusselite: mahdollisesti 1800-luvun loppupuoliskolta

arvottaminen: paikallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 01 asuinrakennus; 02 navetta ja lato; 03 varastohalli; 04 sauna ja liiteri; 05 vilja-aitta; 06 kellari;

kuvaus:

Kiiminkijoen pohjoispuolella metsäisen harjun päällä sijaitseva ja perinteisen jokivarren viljelysmaiseman ympäröimä pihapiiri. Paikalle on perustettu jo 1770-luvulla sotilastorppa. Nykyinen päärakennus ja aitta ovat mahdollisesti 1800-luvun lopulta, pihapiirissä myös uudempia rakennuksia. Kohteella on rakennushistoriallista merkitystä.

lähteet:

KIRJALLISUUS, PIIRUSTUKSET, ASIAKIRJAT

-Vesaisia Kiiminkijoen rannoilta. Kylähistoriaa Reki-Vesalasta, Reki-Vesalan kylätoimikunnan omakustanne.

Koillismaan Kirjapaino Oy, Kuusamo 1988

-Maasto- ja raja-aineisto. Maanmittauslaitos 2005

-3422 12 Maastokartta. Peruskartta 1:20 000. Maanmittauslaitos. Karttakeskus Oy, Helsinki 1999.



kohteen nimi: **Nurmelan kesätalo**

kunta: Oulu

kiinteistötunnus:

kylä/k.osa: Ylikiiminki

tyyppi: vapaa-aika ja matkailu

ajoitus: 1918-1944

ajoitusselite: luultavasti 1920-luvulla

arvottaminen: paikallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 01 kesäasunto;

kuvaus:

RAKENNUSHISTORIA

Ylivesan tila jaettiin 1920 ja pihapiiri hajotettiin siirtämällä toinen päärakennuksista muutamia satoja metrejä joen alajuoksulle. Vanha piha rakennuksineen päättyi Nurmelan omistukseen.

Vanha Ylivesan pihapiiri on hävinnyt. Sen ulkopuolella ollut kesätalo on säästynyt purkamiselta ja nykyinen omistaja näyttää kunnostaneen sitä.

LÄHIYMPÄRISTÖ

Aittokoskentie päättyy Ylivesan ja Nurmelan kesätalon kohdalla. Tien linjaa jatkaa navetan raunioiden vierellä kulkeva polku kohden Ylivesan aiempaa pihaa. Aittokoskentie 41:ssä on tontin eteläosassa punatiilinen 1900-luvun lopulla rakennettu omakotitalo. Pihapiiri on avoin ja vanha kesätalo on jäänyt yksin tien laidalle tontin pohjoisosaan ja liittyy visuaalisesti Ylivesan pihan rakennuksiin.

SÄILYMISEDELLYTYKSET (uhkatekijät, kaavallinen tms. tilanne, päätökset)

Vesalankylä on asemakaavoitettu ja siellä on voimassa Reki-Vesalan osayleiskaava. Ylivesan läheiset peltoalueet on merkitty MT/s ja sen pihapiiri ja navetan takainen vanha kuja AM/s.

LUETTELOINTIPERUSTE

Sissijohtaja Pekka Vesainen perusti Ylivesan tilan 1607. Se on usean lähiympäristön talon kantatila. Ylivesa muodostaa kokonaisuuden vanhan Aittokosken sahan ja Alavesan kantatilan kanssa.

Kohteella on historiallista ja maisemallista arvoa.

kuvaus:

Kohteella on rakennushistoriallista arvoa ja se liittyy kiinteästi Ylivesan pihapiiriin. 1920-luvulta oleva pieni asuinrakennus on säilynyt hyvin vanhassa asussaan.

suojelutilanne:

Kiiminkijokivarren oyk, 2.12.2011: Suojelukohde, rakennettu ympäristö.

lähteet:

KIRJALLISUUS, PIIRUSTUKSET, ASIAKIRJAT

-Maasto- ja raja-aineisto. Maanmittauslaitos 2005

-3422 12 Maastokartta. Peruskartta 1:20 000. Maanmittauslaitos. Karttakeskus Oy, Helsinki 1999.

-Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti arvokkaat kohteet 1. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, julkaisu A:115. Oulu 1993.

-Vesaisia Kiiminkijoen rannoilta. Kylähistoriaa Reki-Vesalasta, Reki-Vesalan kylätoimikunnan omakustanne.

Koillismaan Kirjapaino Oy, Kuusamo 1988.
-Reki-Vesalan osayleiskaava



kohteen nimi: **Vesaisen muistomerkki**

kunta: Oulu

kiinteistötunnus: 420-246-0

kylä/k.osa: Ylikiminki

tyyppi: kulttuuri

ajoitus: 1918-1944

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Oskari Jauhiainen vuonna 1936 suunnittelema kivistä muurattu sissipäällikkö Pekka Vesaisen muistomerkki Vesalan kylässä Ouluntien ja Huttukylän teiden risteyksessä.

suojelutilanne:

Kiiminkijokivarren oyk, 2.12.2011: Suojelukohde, rakennettu ympäristö.

lähteet:

- Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.



kohteen nimi: **Välitähti**

kunta: Oulu

kiinteistötunnus:

kylä/k.osa: Ylikiminki

tyyppi: asuinrakentaminen

ajotus: 1809-1863

ajotusselite: tilalla ollut asutusta vuodesta 1563, asuinrakennus laajennettu mahd. 1800-l puolivälissä

arvottaminen: paikallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 01 asuinrakennus;

kuvaus:

RAKENNUSHISTORIA

Alavesa on Vesalan kylän vanhin tila. Sissipäällikkö Pekka Vesainen on asettunut paikalle asumaan jo 1563. Tila kasvoi yhdeksi pitäjän varakkaimmista. Vanhennuttuaan Pekka luovutti talon isännöyden pojalleen ja rakensi itselleen uuden talon (Ylivesa) lähetyville. Molemmat talot olivat sisäänlämpiäviä pirttejä. Isonjaon päätyttyä talon mantaaliluku oli 7/12. Talon maista on erotettu useita itsenäistyneitä torppia. Alavesan talon yhteyteen rakennettiin ajan myötä suuri määrä sekä asuin- että talousrakennuksia. 1880-luvulla pihaan kuului kolme asuinrakennusta. Nykyinen omistaja osti talon vuonna 2001.

Pihassa päärakennusta vastapäätä on ollut suurehko kavinavetta, jonka jäänteet on suureksi osaksi purettu vuonna 2004. Pihan luoteispäädyn on aikaisemmin mahdollisesti sulkenut niin ikään suurehko talli. Tällä hetkellä pihan keskellä on sauna. Omistajilla on aikomuksena purkaa sauna ja rakentaa navetan paikalle uusi autotalli.

LÄHIYMPÄRISTÖ

Nykyinen pihapiiri muodostuu päärakennuksesta, sen vastapäätä olevasta kavinavetan takaseinästä ja keskellä pihaa olevasta saunasta. Pihan sulkee kaakkoispuolelta Alavesan tilan päärakennus. Vielä 1900-luvun alkupuoliskolla Alavesan päärakennuksen sisäänkäynti oli luoteispuolelta, ja talo muodosti yhdessä ennen Alavesan kantatilaan kuuluneen Välitalon kanssa pihan, johon mahdollisesti on liittynyt kolmaskin asuinrakennus. Vanha Alavesan suuri kantatila on nykyisin pilkottu, mutta alue on edelleen tiiviisti rakennettu. Ympäröivä rakennuskanta on uutta ja vanhaa sekoittuneena. Välitähti on Aittokosken rannassa keskeisellä paikalla Vesalan kylää.

SÄILYSEDELLYTYKSET (uhkatekijät, kaavallinen tms. tilanne, päätökset)

Vesalan kylä on asemakaavoitettu ja siellä on voimassa Reki-Vesalan osayleiskaava.

Talo on ajankäytössä käytössä ja hyvässä kunnossa.

LUETTELOINTIPERUSTE

Välitähti kuului vielä 1800-luvun lopussa Alavesan suureen kantatilaan. Vesalan kantatila on perustettu 1500-luvulla. Talon vanhempi osa on tummuudesta päätellen ollut savupirtti. Talo on tyypillisen mallinen päätykamarillinen tupa, jossa eteinen ja keittiö ovat kamarien ja tuvan välissä.

Välitähti sijaitsee keskeisellä paikalla Vesalan kylää Kiiminginjoen varrella, Huttukyläntien sillan kohdalla.

Lähiympäristössä on useita Vesalan kantatilaan liittyviä rakennuksia, ja muita vanhoja pihapiirejä.

Kohteella on rakennushistoriallista, historiallista ja maisemallista arvoa.

kuvaus:

Välitalon asuinrakennuksella on rakennushistoriallista merkitystä osana entisen Alavesan kantatalon vanhaa asuinpaikkaa ja Aittokosken aluetta. Itse asuinrakennukseen on tehty muutoksia, jolloin sen tyylipiirteet ovat hävinneet vanhaa Kiiminkijokivarrelle tyypillistä mutterikuistia lukuun ottamatta. Sisätiloissa alkuperäisyyttä nähtävillä. Muut vanhat rakennukset hävinneet.

Lähteet:

KIRJALLISUUS, PIIRUSTUKSET, ASIAKIRJAT

-Maasto- ja raja-aineisto. Maanmittauslaitos 2005

-3422 12 Maastokartta. Peruskartta 1:20 000. Maanmittauslaitos. Karttakeskus Oy, Helsinki 1999

-Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti arvokkaat kohteet 1. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, julkaisu A:115. Oulu 1993

-Vesaisia Kiiminkijoen rannoilta. Kylähistoriaa Reki-Vesalasta, Reki-Vesalan kylätoimikunnan omakustanne. Koillismaan Kirjapaino Oy, Kuusamo 1988



kohteen nimi: **Ylivesa**

kunta: Oulu

kiinteistötunnus: -6-16

kylä/k.osa: Ylikiminki

tyyppi: maa- ja metsätalous

ajoitus: 1918-1944

ajoitusselite: päärakennus on siirretty pihapiiriin 1920, rakennuspaikka mahdollisesti vanhempi

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 01 asuinrakennus; 02 puoji (vanha asuinrakennus); 03 talli; 04 navetta; 05 aitta; 06 sauna;

kuvaus:

Ylivesan tilan on perustanut Pekka Vesainen vuonna 1607. Päärakennus on siirretty nykyiseen pihapiiriin vanhasta Ylivesan pihapiiristä vuonna 1920. Rakennuksen vanhin osa on mahdollisesti 1830-luvulta. Rakennuksessa on Kiiminkijokivarren asuinrakennuksille tyypillinen mutterikuisti sekä 1980-luvulla tehty laajennusosa. Kiiminkijoen Aittokosken kohdalla sijaitsevaan pihapiiriin kuuluvat päärakennuksen lisäksi perinteistä talonpoikausrakentamista edustavat puoji, talli ja aitta sekä sauna vuodelta 1930 ja navetta 1954.

suojelutilanne:

Kiiminkijokivarren oyk, 2.12.2011: Suojelukohde, rakennettu ympäristö.

arviointi:

MRKY15: R, H

lähteet:

KIRJALLISUUS, PIIRUSTUKSET, ASIAKIRJAT

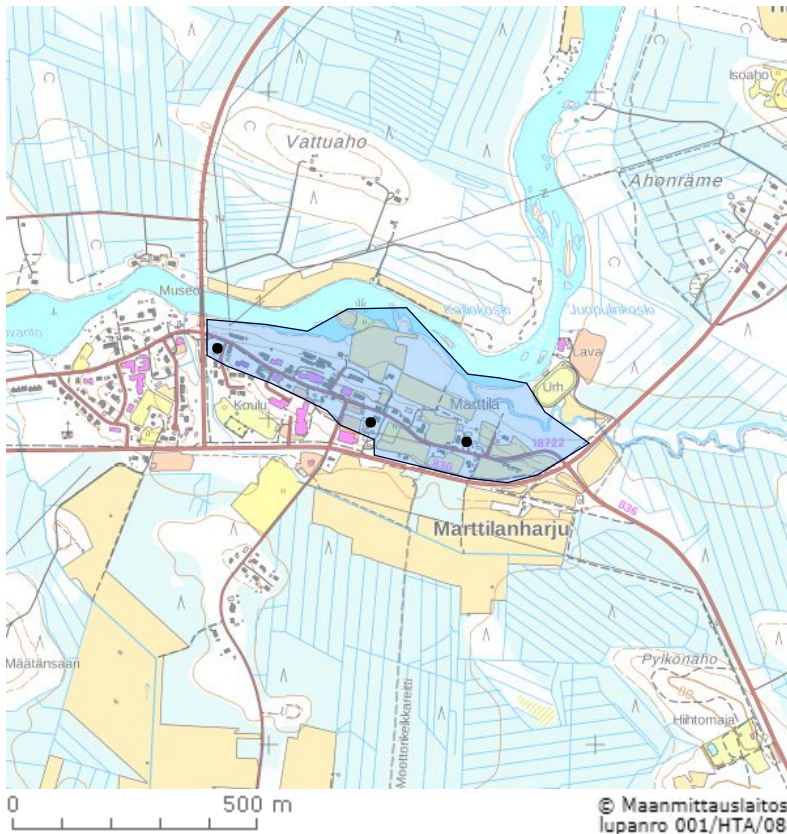
-Maasto- ja raja-aineisto. Maanmittauslaitos 2005

-3422 12 Maastokartta. Peruskartta 1:20 000. Maanmittauslaitos. Karttakeskus Oy, Helsinki 1999.

-Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti arvokkaat kohteet 1. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, julkaisu A:115. Oulu 1993.

-Vesaisia Kiiminkijoen rannoilta. Kylähistoriaa Reki-Vesalasta, Reki-Vesalan kylätoimikunnan omakustanne. Koillismaan Kirjapaino Oy, Kuusamo 1988.

-Reki-Vesalan osayleiskaava.



alueen nimi: **Marttilanharjun raitti**

pääas. kunta: Oulu

pääas. kylä/k.osa: Ylikiminki

tyyppi: kyläympäristö

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:

Marttila

Pikkumarttila

Ylikimingin vanha pappila

kuvaus:

Ylikimingin kirkonkylän läpi Marttilanharjulla kulkeva vanha raitti ja sen varrella sijaitsevat, talonpoikaista rakentamisperinnettä edustavat rakennukset ja niitä ympäröivät viljelysalueet ovat maakunnallisesti arvokas kokonaisuus. Kohteesta tekevät omaleimaisen harjulta avautuvat näkymät.

Marttilanharjulla rakentaminen tukeutuu Kiiminkijoen eteläpuolella sijaitsevan harjanteen laella kulkevaan vanhaan tiehen, Ylikimingin raittiin. Kokonaisuus on rakenteeltaan väljä ja vaihteleva: rakennukset keskittyvät raitin varrelle tiiviiksi ryppäiksi, niiden ympärillä raittia reunustavat avoimet viljelysalueet. Raitin varrella on paikoin maamerkinomaisia kookkaita yksittäispuita. Maasto laskee raitilta pohjoiseen kohti Kiiminkijokea ja etelään kohti viljelysmaisemaa. Marttilanharjulta avautuu pitkiä näkymiä joelle ja ympäröivään maisemaan.

Raitin varrella sijaitsee maakunnallisesti arvokas Marttilan pihapiiri. Siihen kuuluu asuinrakennusten ohella paljon talousrakennuksia. Rakennukset edustavat perinteistä talonpoikaista rakentamisperinnettä. Pihapiirissä on myös uusia sekä uudistettuja rakennuksia. Ne sopivat melko luontevasti osaksi kerroksellista pihapiiriä. Pihapiiriin kuuluvat raittia tiiviinä rivistönä reunustavat vanhat aitat, jotka muodostavat miljöökokonaisuutta elävöittävän porttiaiheen. Raitin varrella sijaitseva Pikkumarttila on paikallisesti arvokas kohde. Toisessa päässä raittia sijaitsee Ylikimingin entinen pappila.



kohteen nimi: **Marttila**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: -14-117
kylä/k.osa: Ylikiiminki
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1883
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 01 kivikellari; 02 puohi-hollitalli; 03 pikkupirtti/entinen mylly; 04 navetta; 05 talli; 06 muorinaitta; 07 savupirtti; 08 jyvääitta; 09 rysämasiinahuone; 10 vaateaitta; 11 jauhoaitta; 12 puintiaitta; 13 olkilato; 14 riihi;

kuvaus:

Keskeisellä paikalla Ylikiimingin keskustan itäpäässä, vanhan kylänraitin varrella sijaitseva pihapiiri, josta avautuu näkymät harjulta viljelysten yli Kiiminkijoelle. Kyseessä on vanha asuinpaikka, jossa on ollut talo ainakin vuodesta 1555 ja todistettavasti saman suvun hallussa jo vuodesta 1637. Vanhimmat rakennukset pihapiirissä ovat 1700-1800-luvuilta. Marttilan vanhaan, tiiviiseen pihapiiriin kuuluvat kivinavetta, talli, muorinaitta, pikkupirtti ja hollitalli. Raitin vartta näyttävästi reunustaa aittarivistö. Talouskeskusta on laajennettu vanhan pihapiirin luoteispuolelle. Päärakennus rakennettiin tulipalon jälkeen 1964 ja laajennettiin 1994. Uusi navetta on rakennettu 1967 ja konesuoja 2000-luvun vaihteessa.

Marttila on ollut kylän historiassa keskeinen, sillä sen päärakennuksessa on toiminut muun muassa posti, pankki, kauppa ja kestäkievari. Päärakennuksen alla ollut kivikellari on katettu palon jälkeen ja edelleen käytössä.

arviointi:

MRKY15: Ht, R, H, M, S, I

lähteet:

KIRJALLISUUS, PIIRUSTUKSET, ASIAKIRJAT

-Maasto- ja raja-aineisto. Maanmittauslaitos 2005

-3424 03 Maastokartta. Peruskartta 1:20 000. Maanmittauslaitos. Karttakeskus Oy, Helsinki 1999

-Väänänen, Assar: Kivikaudesta euroon Ylikiimingin kirkonkylän ja Hiltukylän historiaa, ennakkovedos, 2005

-Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti arvokkaat kohteet 1. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, julkaisu A:115. Oulu 1993

-Vainio, Maarit ja Kekäläinen Hannele: Pohjois-Pohjanmaan perinnemaisemat. Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus Alueelliset ympäristöjulkaisut 44. Oulu 1997



kohteen nimi: **Pikkumarttila**

kunta: Oulu

kiinteistötunnus: -14-135

kylä/k.osa: Ylikiiminki

tyyppi: maa- ja metsätalous

ajoitus: 1918-1944

ajoitusselite: karjalato 1800-luvulta, kavinavetta valmistunut 1932, puoji 1950

arvottaminen: paikallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 01 karjalato ja puoji; 02 navetta; 03 vilja-aitta (purettu?);

kuvaus:

Pikku-Marttila on osa vanhaa Marttilan tilaa, joka on yksi Ylikiimingin vanhimmista. Maisemallisesti keskeisellä paikalla Ylikiimingin kirkonkylän raitin, Harjutien varrassa olevasta vanhasta pihapiiristä ovat jäljellä vuonna 1932 valmistunut kavinavetta, hirsinen karjalato 1800-luvulta ja sen jatkeena hirsinen puoji vuodelta 1950. Näiden lisäksi pihapiiriin kuuluvat tiilinen asuinrakennus ja uudempiä tuotantorakennuksia.

arviointi:

Kohteella on rakennushistoriallista ja maisemallista merkitystä.

lähteet:

KIRJALLISUUS, PIIRUSTUKSET, ASIAKIRJAT

-Maasto- ja raja-aineisto. Maanmittauslaitos 2005

-3424 03 Maastokartta. Peruskartta 1:20 000. Maanmittauslaitos. Karttakeskus Oy, Helsinki 1999

-Väänänen, Assar: Kivikaudesta euroon Ylikiimingin kirkonkylän ja Hiltukylän historiaa, ennakkovedos, 2005

-Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti arvokkaat kohteet 1. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, julkaisu

A:115. Oulu 1993.



kohteen nimi: **Ylikiimingin vanha pappila**

kunta: Oulu

kiinteistötunnus: 420-54-51

kylä/k.osa: Ylikiiminki

tyyppi: uskonnon harjoittaminen

ajoitus: 1722-1808

ajoitusselite: valmistui vuonna 1786

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Ylikiimingin keskustassa, raitin varrella keskeisellä paikalla sijaitseva näyttävä pappilarakennus vuodelta 1786 ja sen vierellä oleva riihi. Pappilaan on vuosien aikana tehty useita korjaustoimenpiteitä ja käyttötarkoituksen muutoksia. Silti se on säilyttänyt keskeisen asemansa yhtenä raitin varteen sijoittuvana perinteistä rakennuskantaa edustavana historiallisena rakennuksena.

arviointi:

MRKY15: Ht, R, H, M, I

lähteet:

kirjalliset:

- Soikkeli, A. 2000. Suomen vanhat pappilat - menneisyyden tulevaisuus, osa I & II. Acta Universitatis Ouluensis. Arkkitehtuurin osasto. Oulun yliopisto. Oulu.

- Väänänen, A. (toim.) 2005. Kivikaudelta euroon, Ylikiimingin kirkonkylän ja Hiltunkylän historiaa. Kiiminkijoen opisto. Rannikon Laatupaino Oy.

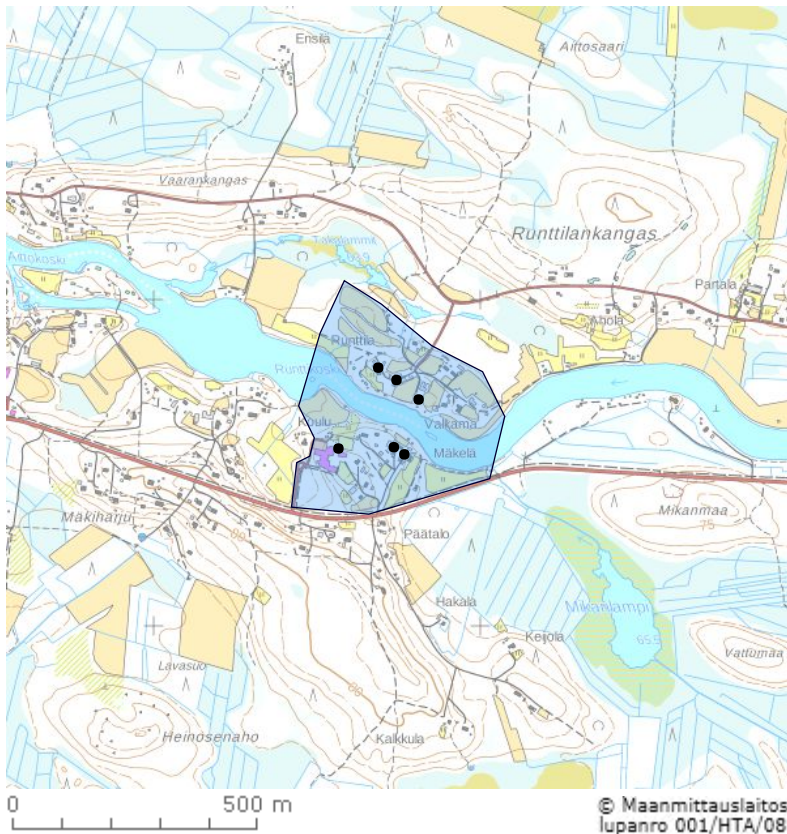


alueen nimi: **Somerovaara**
 pääas. kunta: Oulu
 pääas. kylä/k.osa: Ylikiiminki
 tyyppi: kyläympäristö
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Somerovaaran asutustilakylä on esimerkki jälleenrakennuskauden uudisasutuksesta. Kylä sijaitsee harvaan asutulla seudulla lijoen ja Kuusamontien välissä. Kylä on useita kilometrejä pitkä ja nauhamainen, yleisilmeeltään metsäinen. Pihapiirit sijaitsevat harvakseltaan linjaukseltaan suoraviivaisen Somerovaarantien varsilla. Alueelle aikanaan raivatut pellot ovat suurimmaksi osaksi metsittyneet.

Pihapiireissä on asuinrakennusten lisäksi talousrakennuksia, tyypillisimpinä navettarakennukset. Muutamissa pihapiireissä rakennuksille alun perin tyypilliset piirteet ovat säilyneet hyvin. Osassa taas rakennusten ulkoasu on korjausten myötä muuttunut. Parhaiten säilyneitä kokonaisuuksia ovat tien kaakkoispäässä sijaitsevat Haarala ja Saarela.



alueen nimi: **Vesala**
 pääas. kunta: Oulu
 pääas. kylä/k.osa: Ylikiminki
 tyyppi: kyläympäristö
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:

Ala-Mäkelä
 Mäkelä
 Pajala
 Runtti
 Sipola
 Vesalan koulu

kuvaus:

Runttikoskea ympäröivä pienialainen kokonaisuus on mielenkiintoinen esimerkki perinteisestä rakentamisesta Kiiminkijokivarressa. Pihapiirit sijaitsevat rykelminä jokivarressa, joen molemmin puolin vastapäätä toisiaan sijaitsevilla kumpareilla. Useimmat alueella sijaitsevista rakennuksista ovat itsessään varsin tavanomaisia. Kuitenkin yhdessä maastonmuotoja myötäilevät vanhat kylätiet, niiden varsille ryhmittäytyä pihapiirejä ympäröivät rakennukset sekä pienialaiset peltolohkot ovat hieno, pienipiirteinen ja arvokas kokonaisuus. Joen eteläpuolella on myös muutamia arvokohteita.

Kokonaisuus on osa Vesalan kylää. Joen eteläpuolella kulkevan päätien varsilla sekä jokivarsilla on paljon myös uutta rakentamista. Vesalan kylä ei kokonaisuudessaan hahmotu maakunnallisesti arvokkaaksi kokonaisuudeksi. Pääosa kylästä on varsin tavanomaista maaseutumaisemaa, jossa hallitsevina erottuvat uudehkot omakotitalot.



kohteen nimi: **Ala-Mäkelä**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: -26-37
kylä/k.osa: Ylikiminki
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoituselitte: 1870-luku, pikkuaitat mahd. 1700-l lopulta
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 01 asuinrakennus; 02 navetta; 03 talli; 04 auto- ja puimuritalli; 05 jauhoaitta; 06 vaateaitta; 07 aitta/lato; 08 vilja-aitta; 09 kuivaamo; 10 maakellari; 11 sauna;

kuvaus:

Kiiminkijoen varrella, Runttikosken kohdalla sijaitseva Ala-Mäkelä on osa vanhaa Mäkelän tilaa, joka on perustettu 1700-luvun puolivälissä. Pihapiiriin kuuluvat perinteistä talonpoikaista rakentamistapaa edustavat päärakennus, kivenavetta, talli, kolme aittaa ja lato/aitta; maakellari on osittain uudistettu. Näiden lisäksi pihapiiriin kuuluu uudempia maatalousrakennuksia ja sauna. Kaksi pikkuaittaa ovat mahdollisesti 1700-luvulta, muut perinteiset rakennukset ovat 1800-luvun lopulta. Päärakennusta on jatkettu kahdesti 1900-luvun puolivälin jälkeen; rakennuksessa on Kiiminkijokivarrelle tyypillinen mutterikuisti. Alunperin samaa pihapiiriä olleet Ala-Mäkelä ja Mäkelä muodostavat tiiviin maisemallisen kokonaisuuden Kiiminkijoen etelärannalla Runttikosken kohdalla. Maantielle johtaa vanha kuusikuja.

suojelutilanne:

Kiiminkijokivarren oyk, 2.12.2011: Suojelukohde, rakennettu ympäristö.

arviointi:

MRKY15: R, M

lähteet:

KIRJALLISUUS, PIIRUSTUKSET, ASIAKIRJAT

-Maasto- ja raja-aineisto. Maanmittauslaitos 2005

-3422 12 Maastokartta. Peruskartta 1:20 000. Maanmittauslaitos. Karttakeskus Oy, Helsinki 1999

-Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti arvokkaat kohteet 1. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, julkaisu A:115. Oulu 1993

-Vesaisia Kiiminkijoen rannoilta. Kylähistoriaa Reki-Vesalasta, Reki-Vesalan kylätoimikunnan omakustanne.

Koillismaan Kirjapaino Oy, Kuusamo 1988



kohteen nimi: **Mäkelä**
 kunta: Oulu
 kiinteistötunnus: -26-51
 kylä/k.osa: Ylikiminki
 tyyppi: maa- ja metsätalous
 ajoitus: 1864-1917
 ajoituselite: 1800-luvun lopusta
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 01 asuinrakennus; 02 puoji; 03 liiteri; 04 talli; 05 aitta; 06 navetta nyk. asuinrakennus; 07 sauna; 08 kesänavetta/paja;

kuvaus:

Kiiminkijoen varrella Runttikosken kohdalla sijaitseva Mäkelä on osa vanhaa Mäkelän tilaa, joka on perustettu 1700-luvun puolivälissä. Pihapiiriin kuuluvat perinteistä talonpoikaista rakentamistapaa edustavat päärakennus, puoji-liiterirakennus, talli-aittarakennus, sauna ja paja 1800-luvun lopulta. Betonitiilinen navetta on rakennettu vuonna 1952 ja muutettu asuinrakennukseksi 1998. Päärakennusta on uudistettu 1980-luvulla; rakennuksessa on Kiiminkijokivarrelle tyypillinen mutterikuisti. Alunperin samaa pihapiiriä olleet Ala-Mäkelä ja Mäkelä muodostavat tiiviin maisemallisen kokonaisuuden Kiiminkijoen etelärannalla Runttikosken kohdalla. Maantielle johtaa vanha kuusikuja.

suojelutilanne:

Kiiminkijokivarren oyk, 2.12.2011: Suojelukohde, rakennettu ympäristö.

arviointi:

MRKY15: R, M

lähteet:

KIRJALLISUUS, PIIRUSTUKSET, ASIAKIRJAT

-Maasto- ja raja-aineisto. Maanmittauslaitos 2005

-3422 12 Maastokartta. Peruskartta 1:20 000. Maanmittauslaitos. Karttakeskus Oy, Helsinki 1999

-Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti arvokkaat kohteet 1. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, julkaisu A:115. Oulu 1993

-Vesaisia Kiiminkijoen rannoilta. Kylähistoriaa Reki-Vesalasta, Reki-Vesalan kylätoimikunnan omakustanne.

Koillismaan Kirjapaino Oy, Kuusamo 1988.



kohteen nimi: **Pajala**

kunta: Oulu

kiinteistötunnus: -13-62

kylä/k.osa: Ylikiiminki

tyyppi: maa- ja metsätalous

ajoitus: 1918-1944

ajoitusselite: asuinrakennus ja aitta 1900-l alkupuolelta tai vanhempia, navetta 1998

arvottaminen: paikallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 01 asuinrakennus; 02 aittaa;

kuvaus:

Pajala on osa vanhaa Runtin kantatilaa. Pihapiiriin kuuluvat talonpoikaista rakentamistapaa edustavat asuinrakennus ja otsa-aitta sekä uudempi talousrakennuksia. Asuinrakennuksen ulkoasussa on 1900-luvun alun (1910-40) tyylipiirteitä. Pajalan länsipuolella ovat Runtin ja Sipolan pihapiirit. Nämä kolme muodostavat Kiiminkijoen pohjoisrannalla Runttikosken kohdalla perinteisen viljelysmaisemakokonaisuuden joka on osa Vesalan kylän maakunnallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä.

arviointi:

Rakennushistorillinen, maisemallinen

lähteet:

KIRJALLISUUS, PIIRUSTUKSET, ASIAKIRJAT

-Maasto- ja raja-aineisto. Maanmittauslaitos 2005

-3422 12 Maastokartta. Peruskartta 1:20 000. Maanmittauslaitos. Karttakeskus Oy, Helsinki 1999

-Vesaisia Kiiminkijoen rannoilta. Kylähistoriaa Reki-Vesalasta, Reki-Vesalan kylätoimikunnan omakustanne.

Koillismaan Kirjapaino Oy, Kuusamo 1988.

-Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti arvokkaat kohteet 1. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, julkaisu A:115. Oulu 1993



kohteen nimi: **Runtti**
 kunta: Oulu
 kiinteistötunnus: -13-50 ja -878-16
 kylä/k.osa: Ylikiminki
 tyyppi: maa- ja metsätalous
 ajoitus: 1809-1863
 ajoituselite: 1800-luvun puoliväli
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 01 asuinrakennus; 02 navetta; 03 aitta; 04 lato; 05 lato (halli?); 06 aitta, kellari; 07 ranta-aitta; 08 palvisauna;

kuvaus:

Kiiminkijoen varrella, Runttikosken kohdalla sijaitseva Runtti on yksi Vesalankylän vanhimmista tiloista. Tilan jakamisen jälkeen (1935) aiemmin laaja talouskeskus on jaettu eri omistajille. Runttiin kuuluvat talonpoikaista rakentamistapaa edustavat päärakennus, kivi-navetta vuodelta 1850, kaksi hirsistä aittaa, entinen savusauna, hirsilato ja uudistettu maakellari aittahuoneineen sekä uudempi lato/halli. Pihan länsipuolella on Sipolan pihapiiri ja itäpuolella Pajala. Nämä kolme muodostavat Kiiminkijoen pohjoisrannalla Runttikosken kohdalla perinteisen viljelysmaisemakokonaisuuden, joka on osa Vesalan kylän maakunnallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä.

suojelutilanne:

Kiiminkijokivarren oyk, 2.12.2011: Suojelukohde, rakennettu ympäristö.

arviointi:

MRKY15: H, R, M

lähteet:

KIRJALLISUUS, PIIRUSTUKSET, ASIAKIRJAT

-Maasto- ja raja-aineisto. Maanmittauslaitos 2005

-3422 12 Maastokartta. Peruskartta 1:20 000. Maanmittauslaitos. Karttakeskus Oy, Helsinki 1999

-Vesaisia Kiiminkijoen rannoilta. Kylähistoriaa Reki-Vesalasta, Reki-Vesalan kylätoimikunnan omakustanne.

Koillismaan Kirjapaino Oy, Kuusamo 1988.



kohteen nimi: **Sipola**
 kunta: Oulu
 kiinteistötunnus: -13-62 ja -878-16
 kylä/k.osa: Ylikiminki
 tyyppi: maa- ja metsätalous
 ajoitus: 1809-1863
 ajoituselitte: kirkonkirjoissa maininta jo 1800-luvun puolesta välistä(?)
 arvottaminen: paikallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 01 asuinrakennus; 02 navetta, talli ja lato; 03 aitta;

arviointi:

Kiiminkijoen varrella, Runttikosken kohdalla sijaitseva Sipola on osa vanhaa Runtin kantatilaa. Pihapiiriin kuuluvat perinteistä talonpoikaisrakentamista edustavat asuinrakennus, navetta-talli-rakennus ja aitta sekä uudempia talusrakennuksia. Päärakennuksen vanhin osa on ollut ilmeisesti savupiirtinä. Rakennukseen on tehty siipi ja julkisivumuutoksia 1970-luvun lopulla.

Sipolan itäpuolella ovat Runtin ja Pajalan pihapiirit. Nämä kolme muodostavat Kiiminkijoen pohjoisrannalla Runttikosken kohdalla perinteisen viljelysmaisemakokonaisuuden, joka on osa Vesalan kylän maakunnallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä.

arviointi:

Kohteella on sekä rakennushistoriallista että maisemallista merkitystä.

lähteet:

KIRJALLISUUS, PIIRUSTUKSET, ASIAKIRJAT

-Maasto- ja raja-aineisto. Maanmittauslaitos 2005

-3422 12 Maastokartta. Peruskartta 1:20 000. Maanmittauslaitos. Karttakeskus Oy, Helsinki 1999

-Vesaisia Kiiminkijoen rannoilta. Kylähistoriaa Reki-Vesalasta, Reki-Vesalan kylätoimikunnan omakustanne.

Koillismaan Kirjapaino Oy, Kuusamo 1988

-Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti arvokkaat kohteet 1. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, julkaisu A:115. Oulu 1993



kohteen nimi: **Vesalan koulu**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-420-26-61
kylä/k.osa: Ylikiiminki
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1919, 1986, 2010
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: monitoimitalo; vanha koulu;

kuvaus:

Näyttävällä paikalla Kiiminkijokivarressa, Vesalanmäellä sijaitseva 1900-luvun alkupuolen tyylin mukaisia yksityiskohtia (mm. soikeat päätyikkunat) sisältävä koulurakennus. Sen on oletettavasti suunnitellut oululainen rakennusmestari Juho Karvonen. Koulu on rakennettu v. 1919. Vanha koulurakennus erottuu kokonaisuudesta selkästi maakunnallisesti arvokkaana osana, vaikka se jääkin 1986 rakennetun monitoimitalon peittoon.

suojelutilanne:

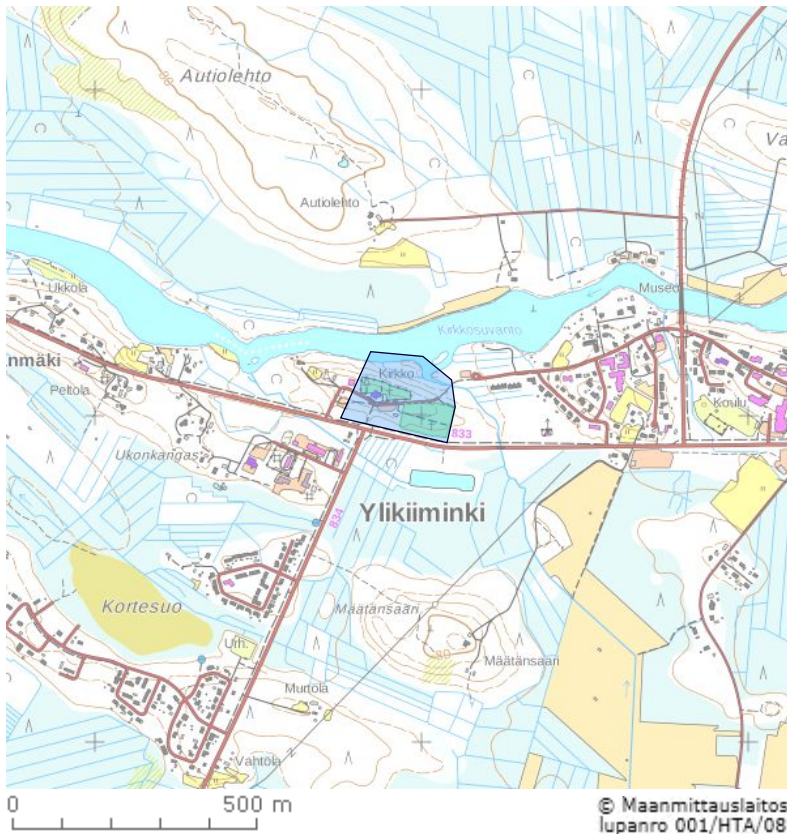
Kiiminkijokivarren oyk, 2.12.2011: Suojelukohde, rakennettu ympäristö.

arviointi:

MRKY15: R, M

lähteet:

- Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.



alueen nimi: **Ylikiimingin kirkko (RKY 2009)**

pääas. kunta: Oulu

pääas. kylä/k.osa: Ylikiiminki

tyyppi: kirkkoympäristö

arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Rakenteiltaan ja arkkitehtonisesti hyvin säilynyt Ylikiimingin kirkko 1700-luvun lopulta on ensimmäisiä uusklassismin mukaisia puukirkkoja maassamme.

Jacob Rijfin rakentama kirkko sijaitsee kirkonkylän läpi kulkevan harjun länsilaidassa, Kirkkosuvannon rannalla. Vanha maantie kohti kirkonkylää kulkee kirkon ja hautausmaan välitse.

Kirkko on pohjamuodoltaan suorakulmainen ristikirkko, jossa länsi- ja itäristi ovat pitemmät kuin etelä- ja pohjoisristi. Sakaristo on kuoriseinän takana itäristissä. Kirkonkellot on sijoitettu ristikeskuksen päälle rakennettuun torniin, jonka päätteenä on tähtihiippuinen obeliski.

Kirkkosalissa on lähes tasalakiset holvit ja ristikeskuksen yllä taivutetuista laudoista tehty kalottimainen kupoli. Pilasterein jäsennöity kuoriseinä on taitteinen ja siinä on kuorin takana olevaan sakaristoon avautuvat lyijypuitteiset ikkunat. Muissa seinissä on ainoastaan sisänurkissa leveät pilasterit, jotka kätkevät alle sisänurkkia vahvistavat pystysuuntaiset hirret. Saarnastuoli kuuluu myös Jacob Rijfin tuotantoon ja se on hänen käyttämänsä mallin ornamenteiltaan yksinkertaistettu versio.

Saarnahuoneen yhteyteen 1700-luvun puolivälissä, todennäköisesti kirkonrakentaja Heikki Väänäsen johdolla rakennetun kellotapulin ruumishuoneena, "ullakkona" käytetty pohjakerros on säilynyt vanhan hautausmaan itälaidassa.

kohteeseen sisältyy: hautausmaa; kellotapuli; kirkko;

historia:

Haukiputaan kappeliseurakuntaan 1691 perustettu Ylikiimingin saarnahuonekunta sai kappelioikeudet 1700-luvun puolivälissä ja itsenäistyi 1909.

Ylikiimingin kirkko rakennettiin rakennusmestari Jacob Rijfin johdolla 1786-1788. Ensimmäinen sisämaalaus

kirkossa tehtiin 1840, jolloin myös Ristiinnaulittu-aiheinen alttaritaulu maalattiin sille varattuun paikkaan kuoriseinällä. 1890-luvun lopulla kirkkoon rakennettiin länsilehteri sekä uudet penkit. Sisätila maalattiin lähes valkoiseksi. Kirkon pysty ulkovuoraus käännettiin vaakasuuntaiseksi ja ikkunat alennettiin parin hirsikerran verran. Kirkko sai myös uuden kivijalan ja ulkopuoliset tuulikaapit. 1950-luvulla kirkosta karsittiin edellisessä uudistuksessa lisätyt uusrenessanssityyliset koristukset (Arkkitehti Uki Heikkinen 1955-1960). Interiöön alkuperäinen väriasu palautettiin 1980-luvulla tehdyssä konservoinnissa, jolloin myös paanukatto uusittiin.

Lähteet:

- "Kirkonrakentajasuku Rijf Kyrkobyggarläkten", Näyttelyjulkaisu, Suomen rakennustaiteen museo. Helsinki 1977.
- Marja Terttu Knapas, Ylikiimingin kirkkojen vaiheet. Ylikiimingin kirkko 200 vuotta. Kuusamo 1986.
- Ville Lukkarinen, Jacob Rijfs försvunna plan till en kyrka i Lillkyro. Suomen museo 1987.
- Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 1. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.



kohteen nimi: **Koistila**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-442-24-2
kylä/k.osa: Vuotto
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1809-1863
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Iso-Vuoton rannalla sijaitseva pihapiiri, jossa asuinrakennus, navetta, luhti ja uusi asuinrakennus. Vanhan talon pirtti on alunperin 1800-luvun alusta. Taloon on tehty muutostöitä 1930- ja 1950-luvuilla. Luhdin rakentamivuosi on 1815. Navetta on kotimuseona. Pihapiirin ulkopuolella on kolmen aitan ryhmä sekä lato, joka mahdollisesti ollut alunperin savupirtti. Koistila on Yli-Vuoton vanhimpia asuinpaikkoja.

arviointi:

MRKY15: H, R, M

lähteet:

- Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.
- omistajan haastattelu 8/2015



kohteen nimi: **Kokon aitta**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-442-2-66
kylä/k.osa: Vuotto
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1722-1808
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Yli-Vuotolla, Kokon varsinaisesta pihapiiristä hieman erillään sijaitseva aitta, jossa on vuosiluku 1727. Aitta on aikoinaan siirretty läheisestä Holapan talosta. Kohde on iältään harvinainen.

arviointi:

MRKY15: Ht, H, R

lähteet:

- Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.



kohteen nimi: **Väänänen**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-442-3-15
kylä/k.osa: Vuotto
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1809-1863
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kiiminkijokien varrella Väänäsen kankaalla pienellä kumpareella, maisemallisesti hyvin kauniilla paikalla sijaitseva usean perinteistä maaseuturakentamista edustavan talouskeskuksen (Väänänen, Keskitalo, Uusitalo, Koskipirtti) muodostama tiivis kokonaisuus ulkorakennuksineen. Yhdessä aitoista on vuosiluku 1814. Joen rannassa kylän saunojen muodostama ryhmä. Myös uudempaa rakentamista.

Väänäsen kohdalla, joen toisella puolen, sijaitsee vuonna 2012 rakennettu Ala-Vuoton mylly, joka mukailee vanhaa jo 1700-luvulta alunperin paikalla ollutta myllyrakennusta.

arviointi:

MRKY15: H, R, M

lähteet:

- Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.



kohteen nimi: **Ahola**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 420-13-73
kylä/k.osa: Ylikiminki
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1864-1917
ajoituselike: 1800-luvun loppu
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 01 asuinrakennus; 02 talli-aitta-liiteriryhmä; 03 karjalato;

kuvaus:

Kiiminkijokivarressa sijaitseva, peltojen ja kangasmetsän ympäröimä entinen Runntilan kantatilan torppa, joka on rakennettu ilmeisesti 1800-luvun lopulla. Torppa itsenäistyi vuonna 1937. Rakennusryhmään kuuluvat perinteistä talonpoikaista rakentamistapaa edustavat päärakennus, aitta-tallirivi ja kiviavetan raunioiden jatkeena oleva karjalato sekä hieman kauempana sijaitseva peltolato. Päärakennuksessa on Kiiminkijokivarrella tyypillinen mutterikuisti.

arviointi:

MRKY15: R

lähteet:

KIRJALLISUUS, PIIRUSTUKSET, ASIAKIRJAT

-Maasto- ja raja-aineisto. Maanmittauslaitos 2005

-3422 12 Maastokartta. Peruskartta 1:20 000. Maanmittauslaitos. Karttakeskus Oy, Helsinki 1999

-Vesaisia Kiiminkijoen rannoilta. Kylähistoriaa Reki-Vesalasta, Reki-Vesalan kylätoimikunnan omakustanne.

Koillismaan Kirjapaino Oy, Kuusamo 1988



kohteen nimi: **Huumon aitat**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 420-52-24
kylä/k.osa: Ylikiminki
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1722-1808
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Huumonjärven rannalla sijaitsevan Huumon tilan kolme harmaata aittaa, joista vanhin, liha-aitta on 1780-luvulta, muut vuosilta 1801 ja 1806. Aitoissa on pärekatteen päällä pelti.

arviointi:

MRKY15: Ht, R

lähteet:

- Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.



kohteen nimi: **Joki-Kokko**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 420-19-137
kylä/k.osa: Ylikiminki
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kiiminkijoen mutkaan muodostuvassa niemessä, pienellä mäellä sijaitseva perinteisestä rakennuskannasta koostuva pihapiirien ryhmä. Alueen läpi kulkee idyllinen polveileva kylätie, jonka varteen neljä asuinrakennusta ja niihin kuuluvat runsaslukuiset ulkorakennukset rajautuvat. Maisema avautuu joelle niittypeltojen ylitse. Asuinrakennuksia on muutettu korjausten yhteydessä, mutta sisäosiltaan ainakin osassa säilynyt vanha savupirtti. Nuorin taloista on noin 1800-luvun loppupuolelta. Ryhmässä on runsaasti aittoja ja myös kavinavetta.

arviointi:

MRKY15: R, M

lähteet:

- Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.



kohteen nimi: **Juopulin koulu**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-420-242-0/-1
kylä/k.osa: Ylikiminki
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: ei määritelty
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Juopulin entinen koulu, joka nykyisin toimii kylätalona, sijaitsee kylätien varressa peltöjen ympäröimänä Juopulijärven läheisyydessä. Koulun kohdalla tien varressa on koivukuja. Tie nousee Vimparin mäelle mentäessä ja laskee sitten järvelle. Koulurakennuksia on kulmittain kaksi, uudempi ja vanhempi, joiden lisäksi löytyy piharakennus. Toiseen rakennuksista on 1990-luvulla tehty liikuntasalilaajennus. Tuolloin myös kettiötilat saneerattiin. Koulun vieressä on ravirata.

arviointi:

MRKY15: R

lähteet:

- <https://juopuli.wordpress.com/kylaesittely/kylatalo/>
- Rantapohja 1991 (ylläolevalta nettisivulta)



kohteen nimi: **Jurvakainen**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 420-103-13
kylä/k.osa: Ylikiiminki
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 001 Asuinrakennus; 002 Navetta; 003 Rantasauna; 004 Puohi; 005 Liiteri, ent. navettalato; 006 Kellarilato;

kuvaus:

Vepsän keskeisimmällä kyläalueella Puolangantien ja Vepsänjärven välissä sijaitseva kylän vanhin talo, josta olemassa tietoja jo vuodelta 1611. 1860-luvun lopulta peräisin olevan päärakennuksen suuri pirtti on lähellä alkuperäistä asuaan, vaikka muutostöitäkin on tehty. Pihapiiriin kuuluvat myös puohi ja liiteri sekä navetta 1960-luvulta. Kellari ja rantasauna sijaitsevat hieman sivummalla. Talossa on toiminut kylän kauppa ja posti.

arviointi:

MRKY15: H, R

lähteet:

- Veikko Jurvakainen 1993: Vepsänkylän historiallinen kartta 1780-1993 ja karttaselitykset. moniste.
- Vepsän viestejä vuosien varrelta. Kylähistoriaa Vepsänkylältä. toim. Erkki Taskila. Oulu 1990. s. 30–41.



kohteen nimi: **Kokko**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 420-9-54/-31
kylä/k.osa: Ylikiiminki
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1809-1863
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 001 Päärakennus; 002 Puohi; 003 Talli; 004 Sauna; 005 Vilja-aitta; 006 Riihi;

kuvaus:

Vepsänjärven rannalla sijaitseva Kokon talo on yksi Vepsän vanhimmista kantatiloista. Se on ollut maakirjassa jo vuodesta 1624. Vieressä sijaitsee Vepsän koulu, joka on rakennettu Kokon maille. Vanhasta neliöpihapiiristä on jäljellä alunperin 1800-luvulta oleva hirsirunkoinen päärakennus komeine kuisteineen, pihan itä sivua rajaava osittain hirsirunkoinen puohirakennus, talli sekä jyvääittoa ja riihiä.

arviointi:

MRKY15: R

lähteet:

- Veikko Jurvakainen 1993: Vepsänkylän historiallinen kartta 1780-1993 ja karttaselitykset. Moniste.
- Vepsän viestejä vuosien varrelta. Kylähistoriaa Vepsänkylältä. toim. Erkki Taskila. Oulu 1990. s. 21–29.



kohteen nimi: **Konikaisto**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-893-10-1
kylä/k.osa: Ylikiiminki
tyyppi: pyynti ja luontaistalous
ajoitus: ei määritetty
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Perinteinen poroerotuspaikka, jossa on kiinteä kesäerotusaita.

lähteet:

Kiimingin paliskunta ja Paliskuntain yhdistys 4.10.2016



kohteen nimi: **Kotiseutumuseo Ylikiiminki**

kunta: Oulu

kiinteistötunnus: 420-54-51

kylä/k.osa: Ylikiiminki

tyyppi: kulttuuri

ajoitus: 1864-1917

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Ylikiimingin keskustassa vanhan raitin varrella sijaitseva museoalue, johon kuuluvat sinne siirretyt asuinrakennus, kaksi aittaa, riihi latoineen, varasto, kesänavetta, vesimylly ja savusauna. Ylikiimingissä vuonna 1960 järjestettyä maatalousnäyttelyä varten tehdyn museonäyttelyn pohjalta syntynyt kotiseutumuseo siirtyi nykyiselle paikalleen vuonna 1974. Rakennukset muodostavat harmoonisen, paikkakunnan rakenusperinteestä kertovan kokonaisuuden.

arviointi:

MRKY15: Ht, R, H, M, I, S

lähteet:

- Museorakennusten inventointi -inventointihanke (Kioski).
- Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.



kohteen nimi: Mannila
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 420-155-1
kylä/k.osa: Ylikiiminki
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1722-1808
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Mannilanjärven rannalla oleva, maisemallisesti merkittävällä paikalla sijaitseva vanha asutuspaikka, jossa perinteistä rakennuskantaa edustavat nurkittain olevat kaksi asuinrakennusta. Päämannilan talo on todennäköisesti 1700-1800-lukujen vaihteesta ja sen toinen pääty on ollut savupirtti. Talossa on toiminut kestäkievari 1940-luvulle saakka. Mannilan asuinrakennus, jossa on kuistissa kauniisti koristellut ikkunat, on 1800-luvulta.

arviointi:

MRKY15: R, H, M

lähteet:

- Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.



kohteen nimi: **Nuorittan koulu**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-420-16-131
kylä/k.osa: Ylikiiminki
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1918-1944
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Nuorittajoen varressa sijaitseva Nuorittan koulu perustettiin vuonna 1918 ja koulurakennus valmistui 1920. Se toimi aluksi kansakouluna sekä myöhemmin peruskouluna. Uusi koulurakennus valmistui ja vihittiin käyttöön 1957, ja vuonna 1964 koulun kerhuhuoneessa aloitti toimintansa Ylikiimingin kirjaston sivukirjasto. Koulurakennus peruskorjattiin 1986. Koululle rakennettiin liikuntahalli vuonna 1996. Oppilasmäärien pienentyessä Nuorittan koulun toiminta lakkautettiin 2005.

Koulu edustaa 1920- ja 1950-lukujen koulurakentamista.

arviointi:

MRKY15: R

lähteet:

- https://fi.wikipedia.org/wiki/Nuorittan_koulu



kohteen nimi: **Oikarisen luhti**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 420-34-2
kylä/k.osa: Ylikiminki
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: ei määritelty
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Vepsän kylän vanhan kantatilan pihapiirissä sijaitseva perinteistä rakennuskantaa edustava vuodelta 1817 peräisin oleva komea kolmeosainen luhtiaitta.

arviointi:

MRKY15: R

lähteet:

- Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.



kohteen nimi: **Pyky**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 420-5-136, -127, -55
kylä/k.osa: Yli-Pyky
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1809-1863
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Karahkanjärven rannalla sijaitseva, peltoaukeiden ympäröimä nykyään useaan eri tilaan kuuluva perinteistä rakentamistapaa edustava rakennusten ryhmä. Siihen kuuluu asuinrakennuksia, aittoja, kivenavetta, muita myös uudempia tuotanto- ja ulkorakennuksia. Väänäsen suvun sanotaan asuttaneen seudun 1700-luvulla. Keskipykyn (Pyky-byggare) talossa on asunut kirkonrakentajana tunnettu Heikki Väänänen. Rakennusryhmällä on perinteinen maaseuturakentamisen leima, vaikka muutostoimia onkin tehty.

arviointi:

MRKY15: H, R, M

lähteet:

- Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.



kohteen nimi: **Rajala**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 420-97-1
kylä/k.osa: Ylikiiminki
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Ylikiimingin kylässä, lähellä Pudasjärven rajaa vanhan Kuusamontien varressa sijaitseva pihapiiri 1900-luvun alusta. Ympärillä on kangasmetsää ja lähetyvillä isoja soita. Pihapiiri muodostuu perinteistä rakennustapaa edustavista hirsirakennuksista, joista muut paitsi päärakennus ovat edelleen harmaalla hirsipinnalla. Lautavuoratun ja myöhemmin osittain muutetun päärakennuksen pirtti on vuodelta 1900. Taloa on myöhemmin jatkettu lisähuoneilla. Talousrakennuksia on tehty vuosien myötä tarpeen mukaan. Ne kaikki ovat kivilavosten päälle tehtyjä. Osassa liistekatto. Joitakin rakennuksia on siirretty muualle.

Päärakennusta vastapäätä löytyy navetta ja heinälato. Talleja on kaksi kappaletta. Pihan perältä löytyvät ainakin sauna, riihi, riihilato, useita muita heinälatoja sekä kaksi aittaa. Talo on ollut epävirallinen kievaritalo, jossa ovat yöpyneet Kuusamoon menossa olleet hevuskuskit.

Perinteinen maatalon rakennuskokonaisuus vanhan Kuusamontien varrella.

arviointi:

MRKY15: R, H, M

lähteet:

- Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.
- omistajan haastattelu



kohteen nimi: **Rantapirtti**
 kunta: Oulu
 kiinteistötunnus: 420-16-116
 kylä/k.osa: Ylikiminki
 tyyppi: maa- ja metsätalous
 ajoitus: 1809-1863
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Nuorittajoen rantatörmällä, maisemallisesti erittäin kauniilla paikalla niemen kärjessä sijaitseva hyvin perinteisen ilmeensä säilyttännyt pihapiiri. Ympärillä on laajat peltoaukot ja muita pihapiirejä sekä kunnostettu Myllykosken mylly. Päärakennus, talli ja aitat ovat 1800-luvulta ja navetta ehkä 1900-luvun alusta. Aitat ja lato muodostavat viehättävän sisääntulokujan pihapiiriin. Osassa rakennuksista on harmaa maalaamaton hirsipinta.

historia:

Rantapirtti on yksi nuorittan vanhimpia tiloja ja saman suvun omistuksessa jo vuodesta 1646 lähtien. Ensimmäisen asumuksen tiedetään olleen nykyisellä pihalla sijainneen savupirtin. Nykyinen asuinrakennus on rakennettu aikanaan kahdessa vaiheessa. Vanhimman osan rakentamisajankohta ei ole tiedossa, mutta jatko-osa on tehty 1800-luvulla tai mahdollisesti 1800- ja 1900-lukujen vaihteessa, jolloin rakennusta on myös siirretty noin metrin verran etelään rantapenkereen vyö-rymisen takia. Pirtin vanha ilme on suhteellisen hyvin säilynyt vuosien saatossa tehdyistä muutostöistä huolimatta ja sitä on pyritty myös viime vuosien aikana palauttamaan. Ikkunat on vaihdettu uuden mallisiin.

Päärakennusta vastapäätä oleva kaksikerroksinen talli-kärryliiterirakennus edustaa perinteistä hirsirakennustekniikkaa. Yksityiskohdista on vaikea päätellä sen ikää, mutta patinoituneisuudesta päätellen rakentamisajankohta sijoittuu 1900-luvun alkuun. Takana oleva lautarakenteinen käymälä-tunkio-osa saattaa olla hirsiosaa uudempi. Viereinen komea hirsirakenteinen kolmen kaksikerroksisen puojin muodostama rakennus muodostaa yhdessä tallin kanssa sisääntuloportin pihapiiriin. Tyyli- ja rakenteiltaan se muistuttaa tallirakennusta ja lienee sen kanssa likimain saman ikäinen. Takasivulle katonlapetta jatkamalla rakennettu lautarakenteinen liiteri on selvästi uudempi. Pihan länsireunalla olevat harmaat hirsirakenteiset lato ja navetta lienevät edellä mainittuja hirsirakennuksia uudempia, koska ulkopinnat eivät ole yhtä patinoituneita.

Tiensuussa olevat kaksi aittaa ovat mahdollisesti pihapiiriin vanhimmat rakennukset, sillä uudempi on rakennettu vuonna 1816 ja toinen on sitä vanhempi. Aitoissa on suora etuseinä ilman poskia ja yläkerran ulkonemaa.

arviointi:

MRKY15: R, M, S

lähteet:

- Jokiarsien vanhat rakennukset -projekti 2007, inventointikortti



kohteen nimi: **Rekelä**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 420-30-8
kylä/k.osa: Ylikiminki
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1864-1917
ajoituselite: noin 1910
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 01 asuinrakennus; 02 nukkumapuoji; 03 talli ja lammasläävä; 04 karjalato; 05 liiteri ja huussi; 06 savusauna; 07 riihi; 08 maakellari; 09 aitta;

kuvaus:

Pienen mäen päällä, Kiiminkijoen pohjoispuolella, entisen peltoaukean keskellä sijaitseva isoksi tilaksi kasvanut entinen 1700-luvun alkupuolen sotilastorppa. Pihapiiriin kuuluu useita hyväkuntoisia hirsisiä talonpoikaisrakennuksia 1800-1900-lukujen vaihteesta. Pihapiiri on ollut alunperin neljältä sivulta rajattu, nyt käytännössä kahdelta. Pienemmät talousrakennukset sijaitsevat ydinpihan ympärillä. Päärakennuksessa klassistisia tyylipiirteitä ja koristeellinen kuisti. Kolmeosainen puoji, jonka jatkeena olevassa tallissa on umpinainen rinta; luonnonkivistä rakennettu maakellari, jonka päällä hirsinen kellarihuone.

arviointi:

MRKY15: H, R

lähteet:

KIRJALLISUUS, PIIRUSTUKSET, ASIAKIRJAT

-Maasto- ja raja-aineisto. Maanmittauslaitos 2005

-3422 12 Maastokartta. Peruskartta 1:20 000. Maanmittauslaitos. Karttakeskus Oy, Helsinki 1999

-Vainio, Maarit ja Kekäläinen Hannele: Pohjois-Pohjanmaan perinnemaisemat. Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus, Alueelliset ympäristöjulkaisut 44. Oulu 1997

-Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti arvokkaat kohteet 1. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, julkaisu A:115. Oulu 1993

-Vesaisia Kiiminkijoen rannoilta. Kylähistoriaa Reki-Vesalasta, Reki-Vesalan kylätoimikunnan omakustanne. Koillismaan Kirjapaino Oy, Kuusamo 1988



kohteen nimi: **Seluska**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-420-29-29
kylä/k.osa: Ylikiiminki
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Seluskanjärven läheisyydessä sijaitseva 1800-luvun kolmelta sivulta sulkeutuva pihapiiri, jossa säilyneitä rakennuksia ovat näyttävä asuinrakennus, sitä vastapäätä oleva puoji/talli, osittain luonnonkivista 1960-luvulla tehty navetta sekä kaksi aittaa. Ylikiimingin ja Sanginkylän välinen tie on aikoinaan kulkenut pihan läpi. Seluskan salissa on aikoinaan toiminut kyläkoulu.

Suhteellisen ehyenä ja alkuperäisenä säilynyt perinteistä rakennuskantaa käsittävä 1800-luvun pihapiiri.

arviointi:

MRKY15: R, H, M, S

lähteet:

- Jokivarren vanhat rakennukset -inventointihanke 2005. Inventoijina Kristiina Tervaskanto ja Pirkko Kangas.



kohteen nimi: **Sänkelän ja Sänkiahon pihapiiri**

kunta: Oulu

kiinteistötunnus: 420-36-48, -47

kylä/k.osa: Ylikiiminki

tyyppi: maa- ja metsätalous

ajoitus: 1918-1944

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 001 Asuinrakennus; 002 Vilja-aitta; 003 Kauppapuohi; 004 Talli; 005 Sauna; 006 Riihi;

kuvaus:

Vepsän kylällä sijaitsevat, metsän ja peltojen ympäröimät Sänkelän ja Sänkiahon tilat muodostaa yhteisen pihapiirin. Asuinrakennukset ja Sänkiahon L:n muotoinen navetta-/latorakennus, talli sekä Sänkelän kauppapuoti muodostavat tiiviin neliömäisen pihapiirin. Sänkelän päärakennus, pussikaupan kauppapuoti ja talli ovat 1900-luvun alusta. Varsinaisen pihapiirin ulkopuolella on iältään harvinainen vuodelta 1775 oleva vilja-aitta. Sänkiahon päärakennuksen kunnostettu pirtti on entinen savupirtti mahdollisesti 1800-luvun alusta. Kivinavetta on 1800-luvun puolivälistä ja kaksikerroksinen jyvääitta vuodelta 1814. Asuinrakennuksia on muutettu korjaustöiden yhteydessä. Eheä kokonaisuus, jossa savupirtti, aitat, puoti ja kivinavetta ovat säilyttäneet hyvin alkuperäisyyttään.

arviointi:

MRKY15: Ht, R, H

lähteet:

- Veikko Jurvakainen 1993: Vepsänkylän historiallinen kartta 1780-1993 ja karttaselitykset. Moniste.
- Vepsän viestejä vuosien varrelta. Kylähistoriaa Vepsänkylältä. toim. Erkki Taskila. Oulu 1990. s. 70–72 ja 125.
- Kotiseutuni Pohjois-Pohjanmaa.
- Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, osa 1. 1993. s. 117.



kohteen nimi: **Vepsän koulu**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 420-9-50
kylä/k.osa: Ylikiiminki
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1945-1974
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 001 Kansakoulu; 002 Koulu; 003 Piharakennus;

kuvaus:

Vepsänjärven rannalla sijaitsevaan Vepsän koulun pihapiiriin kuuluu kaksi koulurakennusta. Vanhempi, kaksikerroksinen hirsi/rankorakenteinen kansakoulu on rakennettu vuonna 1926, uudempi yksikerroksinen koulurakennus ja siihen kuuluva piharakennus vuonna 1958. Kumpaankin on sittemmin tehty muutostöitä. Rakennukset ovat kyläyhdistyksen käytössä.

Tyypilliset 1920- ja 1950-lukujen kyläkoulurakennukset lähes alkuperäisessä asussaan.

arviointi:

MRKY15: R, H

lähteet:

- Veikko Jurvakainen 1993: Vepsänkylän historiallinen kartta 1780-1993 ja karttaselitykset. moniste.
- Vepsän viestejä vuosien varrelta. Kylähistoriaa Vepsänkylältä. toim. Erkki Taskila. Oulu 1990s. 141–159.
- Vepsän koulujen rakennuspiirustukset. Vepsän kunnan arkisto.



kohteen nimi: **Vepsä-Parkkisenniemi**

kunta: Oulu

kiinteistötunnus: 420-216-0

kylä/k.osa: Ylikiminki

tyyppi: maa- ja metsätalous

ajoitus: 1864-1917

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Keski-Vepsän, Vepsän ja Helkaniemen tilojen yhteinen pihapiiri sijaitsee peltojen ympäröimänä Vepsänjärven koillispuolella. Vepsä-Tervahaarantie kulkee pihapiirin itäpuolelta. Nykyään kolmeksi jakautunut tila oli aikoinaan samaa Vepsä-Parkkisen kantatilaa, jonne ensimmäiset asukkaat tulivat jo 1750-luvulla.

Neliömäistä, tiivistä, kulmistaan avointa pihapiiriä rajaavat perinteistä rakentamistapaa edustavat kaksi asuinrakennusta (toinen uudistettu), vanhempi navetta ja lautarakenteinen lato. Lisäksi on erittäin runsaasti piharakennuksia, jotka sijaitsevat varsinaisen pihan ulkopuolella kolmeen suuntaan levittäytyvinä siipinä. Löytyy muun muassa aittoja, paja, lato, kesänavetat, luonnonkivinavetta 1940-luvulta, riihi. 1800-1940-luvuilta olevat rakennukset muodostavat monikerroksellisen, mielenkiintoisia kujanteita ja näkymiä muodostavan kokonaisuuden.

arviointi:

MRKY15: R

lähteet:

- Jokivarsien vanhat rakennukset rakennusinventointi (kolme erillistä kohdetta).



kohteen nimi: **Vesaisenlinna**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 420-71-100
kylä/k.osa: Ylikiiminki
tyyppi: kulttuuri
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1930
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Ylikiimingin keskustassa sijaitseva vuonna 1930 suojeluskunnan taloksi rakennettu näyttävä talo. Siinä on käytetty raittiusseurantalo Aamurusko II:n ja Vepsän nuorisoseuran talon hirssiä. Talo siirtyi Maamiesseuran hallintaan 1944 ja 1972 urheiluseura Nuijamiehille. Rakennusta on uusittu ja laajennettu v. 1975 ja 1985.

arviointi:

MRKY15: H, R, M, I

lähteet:

- Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.



kohteen nimi: **Viitala eli Viitaranta**

kunta: Oulu

kiinteistötunnus: 420-23-59

kylä/k.osa: Ylikiminki

tyyppi: maa- ja metsätalous

ajoitus: 1809-1863

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 001 Päärakennus; 002 Navetta ja talli; 003 Luhtiaitta ja talli; 004 Savusauna; 005 Jyväaitta; 006 Otsa-aitta; 007 Kellari;

kuvaus:

Viitajärven länsirannalla sijaitseva, peltojen ympäröimä vanha kruununtila, jossa perinteisestä rakennuskannasta muodostuva pitkänomainen pihapiirin. Vuodelta 1844 oleva päärakennus on entinen savupirtti. Komea luhtiaitta ja kavinavetta ovat myös 1800-luvulta. Lisäksi on aittoja. Talo on toiminut majatalona Vepsään vievän kärrytien varrella.

arviointi:

MRKY15: R, H

lähteet:

- Veikko Jurvakainen 1993: Vepsänkylän historiallinen kartta 1780-1993 ja karttaselitykset. Moniste.
- Vepsän viestejä vuosien varrelta. Kylähistoriaa Vepsänkylältä. toim. Erkki Taskila. Oulu 1990. s. 42–47 ja 94.
- Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, osa 1. 1993. s. 117.



kohteen nimi: **Vimpari**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 564-420-21-109/-134
kylä/k.osa: Ylikiiminki
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1809-1863
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Juopulijärven rannalla, maisemallisesti kauniilla paikalla sijaitseva pihapiiri, jossa perinteistä rakennuskantaa. Pihaan saavutaan kylätietä pitkin pienen mäen ylitse. Tien varteen jää muun muassa Juopulin koulu ja muita pihapiirejä. Vimparin asuinrakennus on rakennettu neljässä eri vaiheessa. Alunperin taloja on ollut kaksi, jotka myöhemmässä vaiheessa on liitetty toisiinsa lisäosilla. 1700-luvulta olevassa vanhassa pirtissä, kuten myös toisen päädyn pirtissä on jäljellä alkuperäistä tunnelmaa. Talon keskiosat ovat nuorimmat, ja korjaustöiden yhteydessä muun muassa ikkunoita ja toista kuistia on muutettu. Pihapiiristä löytyy talli/navetta ja kolme aittaa.

arviointi:

MRKY15: R, M



kohteen nimi: **Väänänen**
kunta: Oulu
kiinteistötunnus: 420-20-91,154,134,127
kylä/k.osa: Ylikiiminki
tyyppi: ei määritelty
ajoitus: 1809-1863
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Juopulijärven rannalla, pienellä kumpareella sijaitseva, viljelysten ympäröimä rakennusryhmä, joka alunperin ollut yhtä tilaa. Vierekkäin sijaitsevat kolme asuinrakennusta, aitat ja muut tuotanto- ja ulkorakennukset muodostavat edelleen yhtenäisen ja idyllisen kokonaisuuden. Asuinrakennuksista on löytynyt vuosiluvut 1816 ja 1861. Korjaustöiden yhteydessä etenkin asuinrakennuksiin on tehty muutoksia muun muassa ikkunoiden osalta. Tilalle johtaa polveileva kylätie, joka haarautuu pihaan tultaessa. Kohde näkyy kauas maakunnallisesti arvokkaassa kulttuurimaisemassa.

arviointi:

MRKY15: R, M